

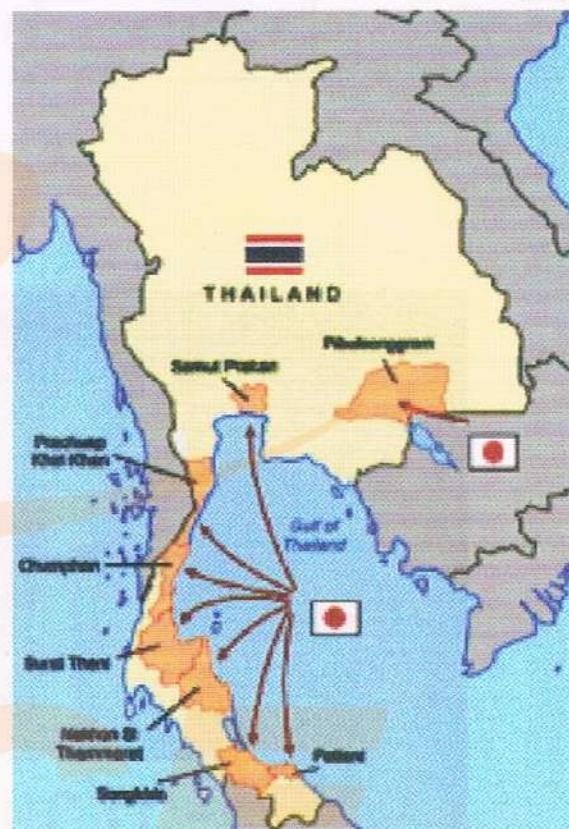

“สังค河流กับการจารกรรมเมืองนครฯ”

ผจญ มีจิตต์

ค มภร “ชุนวุ” กล่าวว่า “สังค河流 เป็นเรื่องของความเป็นความตายและการอยู่รอด ดังนั้น ก่อนจะลงมือทำศึกจะต้องศึกษาสถานการณ์ต่างๆ อย่างถี่ถ้วนโดยเฉพาะผู้นำทัพอันชาญฉลาดที่เข้าใจและรู้จักใช้สายลับ (Spying) สามารถกำชัยชนะเหนือข้าศึกได้ส่วนในอดีตนั้นไม่มีสังค河流 ครั้งใดๆ เลยที่ไม่ใช้สายลับ” ฉะนั้นสายลับ เพื่อ “จารกรรม” จึงอยู่คู่กับการรบเสมอมาและการศึกสังค河流ทุกคราวนอกจากใช้กำลังพล กำลังอาวุธอยุทธโยปกรณ์และเทคโนโลยีการที่เรียกว่า “แผนยุทธการ” (Battle plan) แล้วยังต้องมีข้อมูลรายละเอียดอาทิเส้นทางการเดินทัพ การตั้งทัพ ตลอดถึงการเข้าตีถล่มสถานกำลังพล คลังอาวุธ เสบียงกรัง และพระราชวังฝ่ายปรปักษ์ ลึกลับแล้วนี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการคำนวณแผนทำศึกดังนั้นสถานที่ดังกล่าวจึงมักจะตกเป็นเป้าหมายหลักที่ต่างฝ่ายต่างพยายามส่องจารชน (Spying) ของตนเข้าไปหาข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบทำการรบที่เรียกว่า “แผนจารกรรม” (Espionage plan) เหล่านี้คือแผนยุทธศาสตร์ (Strategic plan) ในการทำสังค河流ของจอมจักรพรรดิและชนศึกผู้มีสติปัญญาอันชาญฉลาดที่เข้าใจและรู้จักใช้ “สายลับในการทำสังค河流” (The use of spies in warmatches) นั่นเอง จารกรรม (Espionage) หมายถึงการล้มความลับของคู่แข่ง หรือฝ่ายศัตรูเพื่อความได้เปรียบทางด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจการค้า และวิทยาการต่างๆ ส่วนจารชน (Spying) หมายถึงบุคคลที่รู้สึกลงไปล้วงความลับจากศัตรูซึ่งมีเชื้อเรียกหลายอย่าง เช่น “สายลับ” “คนสอดแนม” “แนวท้า” และ “อุปนิกิต” ซึ่งแปลว่า “คนสอดแนม” หรือ จารบุญ ล้วนไส้ศึก (Spy) หมายถึงบุคคลฝ่ายตนที่รู้สึกลงไป หรือบุคคลฝ่ายข้าศึกที่รู้ความสามารถเกลี่ยกล่อมให้เป็นไส้ศึกนำความลับจากปรปักษ์กลับมาได้

ในครั้งอดีตนั้นเรื่องราวเกี่ยวกับแผนจารกรรมจะปรากฏในประวัติศาสตร์สังค河流เสมอมา เช่น ชาวยิปต์ และชาวอิบรา欣ใช้มาตั้งแต่โบราณจนพัฒนามาเป็นระบบสายลับ หรือจารชน ดังชุนวุ กล่าวว่า “การหลอกลวงและการทำลายล้างตามข้อมูลความลับที่คนสอดแนมนำมาให้กัน เป็นสิ่งได้เปรียบที่สามารถกำชัยชนะในศึกสังค河流ได้”

(กองทัพจักรพรรดิญี่ปุ่นบุกไทย)

ซึ่งปัจจุบันต่างเรียกมันว่า “หน่วยข่าวกรอง” (Intelligence agency) เช่น ซีไอเอ, เอฟบีไอ ของสหรัฐอเมริกา เดบีจี, เอฟเออสบี ของรัสเซีย เอ็มเอสเออส ของจีน บูเคของอังกฤษ และเอ็นไอเอ (NIA-National Intelligence Agency) ของไทย เป็นต้น โดยปกติทั่วไป “จารชน” มักจะกระทำโดยพลเมืองของประเทศเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อความแนบเนียน ปลดภัยและเป็นความลับสุดยอด ทั้งจารชนเองและรัฐผู้ดำเนินการ แต่ต่อมาได้เปลี่ยนไปถือว่าบุคคลใดก็ได้ที่สามารถ สั่งความลับฝ่ายศัตรูมาให้ได้ ตามเป้าหมาย กรณีจารชนเป็นพลเมืองของตนเอง หากความลับเปิดเผย หรือถูกจับกุม พลเมืองผู้นั้นก็คือเป็น “กบฎ” (Treason) นั่นเอง หลายประเทศลงโทษผู้กบฏถึงประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต แต่ต่อไปนี้จะกล่าวถึง “จารชน” ที่มีจุดเด่นอยู่ที่ “จารชน” ที่มีจุดเด่นอยู่ที่ “จารชน” ที่มีจุดเด่นอยู่ที่ “จารชน”

สำหรับทางปักษ์ใต้ และพื้นที่เมืองครึ่งธรรมชาติ นั้นคำว่าสายลับชาวบ้านมัก เรียกว่า “นกต่อ” (Decoy) คือบุคคลผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดเพื่อนำไปวางแผนในการ ปล้น ฯลฯ หรือโจรมหรัพย์ เช่น วัว ควาย เครื่องมือทำมาหากินของชาวบ้านสาเหตุเนื่องมาจากความโลภมากได้ ความไม่พอใจ ความโกรธแค้น อยากเมียดเบี้ยน และเพื่อผลตอบแทนอื่นๆ จากอาชญากร เป็นต้น

หากจะแบ่งสายลับ ໄส์คิก หรือ จารชน สมัยประวัติศาสตร์ อาจแยกประเภทได้ดังนี้คือ สายลับที่เป็นบุคคล พื้นเมืองของข้าศึก หมายถึงคนในท้องถิ่นฝ่ายปักษ์ ที่เราสามารถเกลี่ยกล่อมนำมามิใช้ประโยชน์ได้หนึ่ง สายลับบุคคล ที่เป็นໄส์คิก หมายถึงผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ภายในเมือง หรือภายในกองทัพของข้าศึก ที่เราสามารถซื้อ หรือล่อลง โดยผลประโยชน์หนึ่ง สายลับสองหน้า หมายถึงสายลับของข้าศึกที่ลอบเข้ามาหาข่าวฝ่ายเราแต่ถูกจับได้ ขณะเดียวกัน เราเกลี่ยกล่อมจนยินยอมให้เป็นสายลับฝ่ายเราแล้วไปล้วงความลับข้าศึกอีกด้วย สายลับที่ยอมแพ้เชิญ คือ สายลับที่ถูกฝึกมาอย่างดีแล้วเข้าไปแฝงตัวอยู่ในฝ่ายข้าศึกเพื่อสร้างข่าวลวงให้ข้าศึกหลงเชื่อ แต่ถูกจับได้ ตนก็พร้อมที่จะสละชีพหนึ่ง และสายลับทั่วไป คือสายลับธรรมด้าที่สามารถสืบสานความเป็นอยู่ภายใต้กล้องหุ้นหุ้น หรือในเมืองข้าศึกและสามารถเลือกอดเขาชีวิตลดความลับของข้าศึกหนึ่ง ในกรณีของการเลือกใช้สายลับ ประเภทใดประเภทหนึ่งนั้นก็คงขึ้นอยู่กับโอกาสและลักษณะภารกิจลักษณะหนึ่งๆ ตลอดถึงยุทธศาสตร์ของผู้นำทัพ ในครั้งนั้นๆ อาจจะเลือกใช้ชนิดเดียวหรือหลายๆ ชนิดผสมผสานกันก็ได้

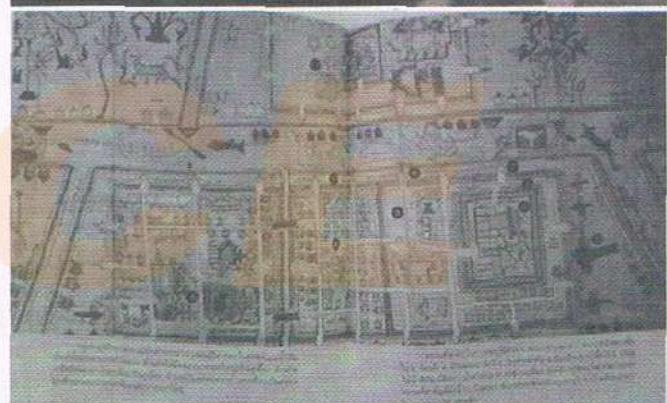
ก่อนจะกล่าวถึง “ส่วนรวมกับการจารกรรมเมืองครึ่งธรรมชาติ” ตามชื่อบทความจะขอย้อนกลับไปยัง กรุงธนบุรีศรีมหาสารุษ สมัยพระเจ้าปุตุ (พ.ศ. ๒๗๑๕ - ๒๗๖๙) กษัตริย์อาณาจักรพม่าผู้เป็นศัตรูสยามตลอดมา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๗๐๔ เรื่องเมืองเชียงกรานจนถึงสังคมการเก้าทัพ พ.ศ. ๒๗๒๘ รวมเวลา ๕๔ ปี จำนวนถึง ๔๔ ครั้ง พม่ายกมาตีไทย ๒๔ ครั้ง และไทยยกไปตีพม่า ๑๖ ครั้ง จนพม่าตกเป็นเมืองขึ้นอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๗๖๗

หากเราย้อนไปกว่า ๓๐ ปี ชาวไทยต่างตะลึงกันทั้งประเทศเมื่ออาจารย์ สุเนตร ชุตินธรานนท์ ศาสตราจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดเผย “แผนผังจารกรรมกรุงธนบุรี” ของข้าศึกที่ได้ส่งหน่วย “จารชน” (Spying) ลอบเข้ามาทำผังกรุงธนบุรีซึ่งเป็นเมืองหลวงของไทยในขณะนั้นเป้าหมายเพื่อเตรียมวางแผน ทำศึกสังคมยึดເเอกสารสยามเป็นเมืองขึ้นอีกรัช เรื่องนี้ได้เปิดเผยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งรายละเอียดมีว่า “ในเดือน มีนาคม ๒๕๕๙ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เสด็จเยือนสหภาพม่า อย่างเป็นทางการเป็นเวลา ๑๐ วัน หลังจากกลับไทยพระองค์ได้ทรงเยี่ยมนบทบันทึกการเดินทางพิมพ์ออกเผยแพร่ ในชื่อหนังสือเรื่อง “ไทยเที่ยวพม่า” และหน้า ๒๕๔ ปรากฏภาพแผนที่โบราณ ซึ่ง คุณม่อง หม่องthin (U MaungMaung Tin) เป็นเจ้าของและอนุญาตให้พระองค์ทรงถ่ายภาพเก็บกลับมา”

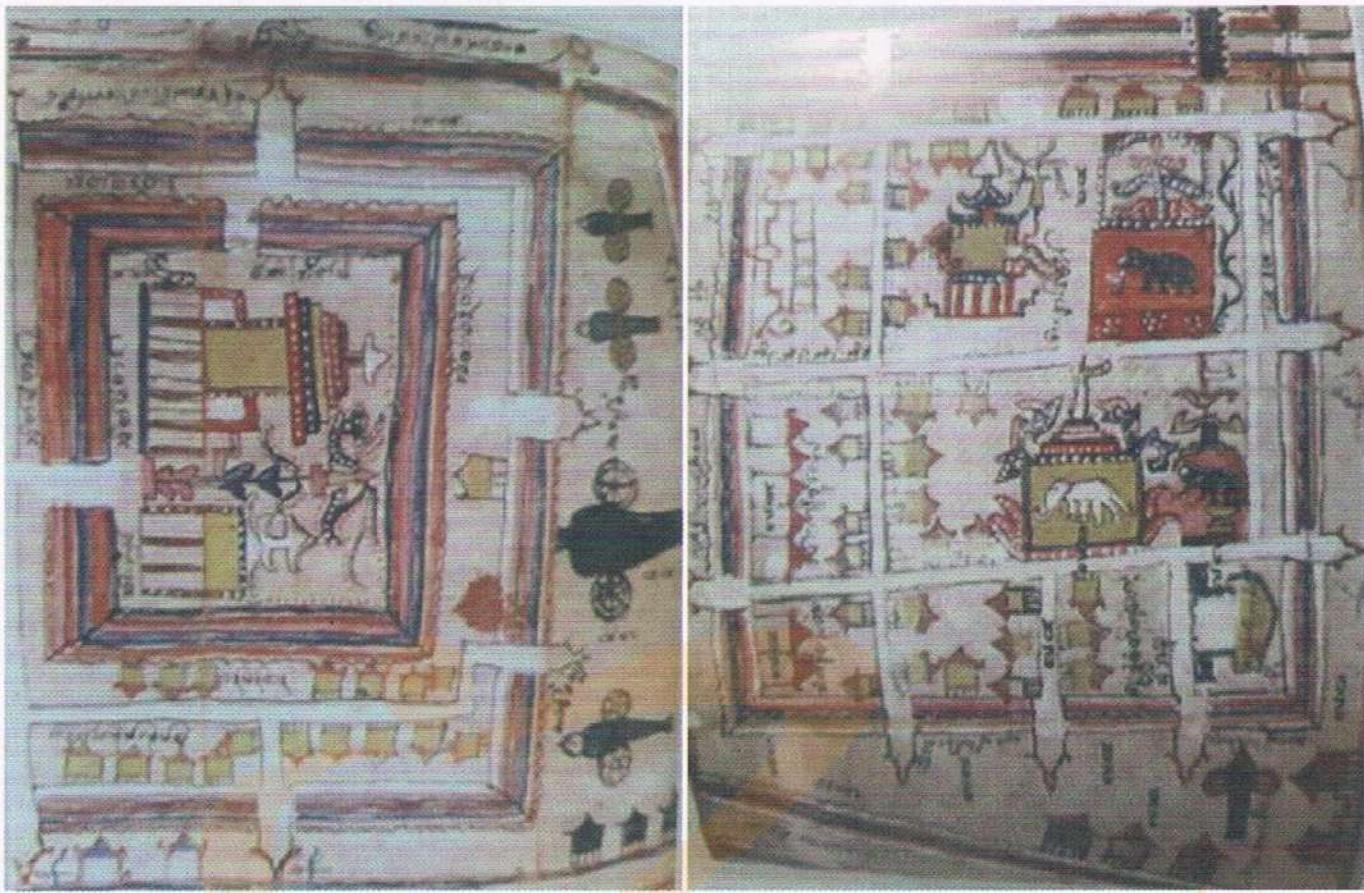
แผนที่โบราณดังกล่าววนมีขนาดใหญ่มาก คือกว้าง ๓ พุต ยาว ๑๓ โตกวา เสื่อปูนกอนที่เราใช้กันอยู่เสียอีก เป็นงานเขียนสีลายเด็นบนกระดาษพื้นขาว สามารถพับเป็นหน แลและเมื่อพับแล้วจะเหลือขนาดเล็กพกพาได้สะดวก ทราบว่าอาจารย์อุ่มมอง หม่องทิน เจ้าของแผนที่ได้รับมาจากเจ้าอาวาส บูอีตีกะ ในเดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ และสันนิฐานเป็นแผนที่หน่วยสืบราชการลับของกองทัพมาจัดทำขึ้น ถูกค้นพบโดยเจ้าอาวาส บู อี ตีกะ (U.E. Thika) หรือ โปงหน่ายเยก็อก แห่งเมืองยะลา บันทึกแม่น้ำ ชินวินและเชื่อว่าเป็นแผนที่โบราณสมัยพระเจ้าปดุง ใช้ในการเดินทัพบุกอิหรยา หรือสยามในครั้งอดีต

หลังจากนั้นอาจารย์ สุเนตร คงจะผู้เชี่ยวชาญ ประวัติศาสตร์และภาษาพม่าได้ร่วมกับศึกษารายละเอียด สรุปว่า “เป็นแผนที่โบราณของเมืองบางกอกและ ปริมณฑล อันมีกรุงธนบุรีเป็นจุดศูนย์กลางนั่นเอง” เมื่อพิจารณาถึงข้อปลีกย่อยทั้งหมดในแผนที่รวม ๓๙ ตารางพุต หรือ ๓.๔๐ ตารางเมตรแล้วได้ข้อสุ่มว่า “แผนที่โบราณนี้ไม่ใช่แผนที่การเดินทัพ หากแต่เป็นแผนที่ แสดงภูมิสถานและจุดยุทธศาสตร์สำคัญของเมืองธนบุรี ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งที่เก็บคลังอาวุธยุทธภัณฑ์ สถาปัตยกรรม ค่ายคุประตุหรอบ ทางเสบียงกรัง ตลอดถึงที่ ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มนชนต่างๆ นอกจากนั้นยังแสดงจุด ระหว่างรัชวะเรวยามในวังหลวงและสถานที่เก็บทรัพย์ สมบัติ เช่น ห้องพระคลังและโรงซังสำคัญต่างๆ” อีกด้วย

อาจารย์สุเนตร กล่าวว่า เมื่อพิจารณาดูแผนที่ จากรูปแบบเป็นบริหัติฐาน วังกรุงธนบุรีจะถูกนำเสนอให้ด้วย ทางน้ำ ๕ สาย ทางน้ำสายใหญ่ที่สุดให้ตัดผ่านทิศตะวันออกของวัง คือแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนทางด้านทิศตะวันตก ด้านท้ายวังมีทางน้ำตัดผ่านตลอดแนวร้อมมีคำอธิบาย กำกับว่า เป็นแนวคลองที่ตัดสู่ทิศเหนือของเมือง ด้านตะวันตกเมืองเป็นสวนพญา สวนมะพร้าวและสวนหมาก ที่น่าสนใจคือทางน้ำสายเดียวที่กันน้ำมีสัญลักษณ์ ลูกศรแสดง และคำอธิบายกำกับว่า “ถูกเก็บเรือ” ชี้หมายความว่าหากล่องตามทางน้ำ หรือแนวคลองนี้ขึ้นไปตามลูกศร ทางทิศเหนือก็จะถึงถูกเก็บเรือหรือโรงเรือหลวง จากรูปผู้ทำแผนที่ยังแสดงตำแหน่งเรือที่ถูกเก็บรวมไว้สุดทางขวา ของแนวคลองนี้ ปรากฏภาพสัญลักษณ์ตุคล้ายเจดีย์มีคำกำกับว่า “สุลาน” ไว้ด้วย

(นายอุ่มมอง หม่องทิน เจ้าของแผนที่)

แผนผังจารกรรมพระราชวังหลวงกรุงศรีอยุธยา

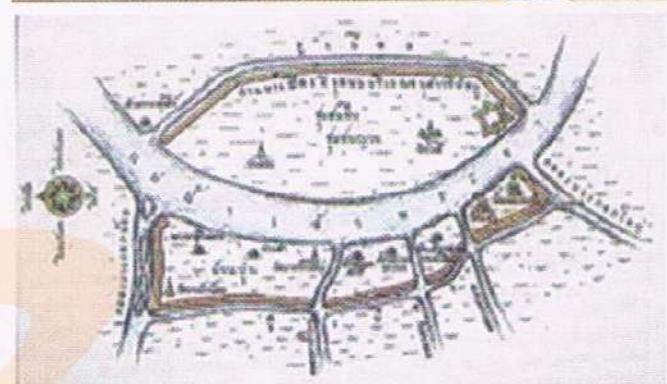
วังหอบูรีในแผนที่ประกอบด้วยประตูหั้งลิ้น ๒๑ ประตู ทิศใต้มี ๒ ประตู นอกกำแพงวังมีเป็นใหญ่ตั้งประจำการอยู่ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ส่วนนี้มีแนวป้องกันอย่างแน่นหนา ส่วนทิศเหนือของพระนคร มีประตูทางเข้า ๓ ประตู นอกกำแพงวังเป็นใหญ่ไว้แต่ไม่หนาแน่นเท่าด้านทิศใต้ด้านทิศตะวันออกติดแม่น้ำเจ้าพระยามีประตูหั้งลิ้น ๔ ประตู และด้านทิศตะวันตกมีประตูในปริมาณที่เท่ากัน ที่นำเสนใจคือประตูด้านตะวันออกของประตู มีชื่อประตู กำกับไว้ อารี ประตู (ใช้เข้า) ลือน้ำสำาน ประตูตันโพธิ์ หากคำดับจากใต้ไปสู่ทิศเหนือ ประตูหั้ง ๔ มีชื่อกำกับดังนี้ ประตูท่าเที่ยบเรือ ประตูเจ้าเมืองบางกอก ประตูลือน้ำสำาน ประตูตันโพธิ์ ประตูข้าวเปลือก ประตูข้าวสาร ประตูวัด และประตูท่าปืนใหญ่อย่างไรก็ตาม อาจารย์ ฤณรงค์ สันนิฐานว่า แผนที่ราชชนบทฯ ฉบับนี้น่าจะจัดทำขึ้นในช่วงใกล้เปลี่ยนรัชกาลย่างเข้าสู่ยุคจักรวรรค์ ในสมัยของพระเจ้าปดุง

ผู้เขียนเชื่อว่าแผนผังจารกรรมที่หน่วยราชการชนพม่าครอบเข้ามาจัดทำในสมัยพระเจ้าปดุงชั้นนี้ ยังไม่เคยได้นำไปใช้จริงตามเชิงหมายแต่ประการใด เพราะหากเราสืบค้นประวัติสังคมระหว่างไทยกับพม่าสมัยพระเจ้าปดุง ปรากฏว่าไม่มีครั้งใดๆ เลยที่กองทัพพม่าสามารถยกมาประชิดกรุงศรีอยุธยาได้แม้แต่ครั้งเดียว ศงค์รามระหว่างไทยกับพม่าสมัยพระเจ้าปดุงที่ถือว่าหนักและยิ่งใหญ่ที่สุดคือ ศงค์รามเก้าทัพเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๗๖๕ ที่ข้าศึกยกมา ๙ เส้นทาง มีกำลังพลรวมถึง ๑๔๔,๐๐๐ คน แต่พม่ายกมาได้แค่ชายแดนด้านเจดีย์สามองค์ก็ถูกกองทัพไทยต่อต้านไปจนกระหึ่งพม่าตกเป็นเมืองขึ้นอังกฤษตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๗๖๗ - ๒๗๘๑ เป็นเวลาถึง ๑๔๕ ปี ดังกล่าว

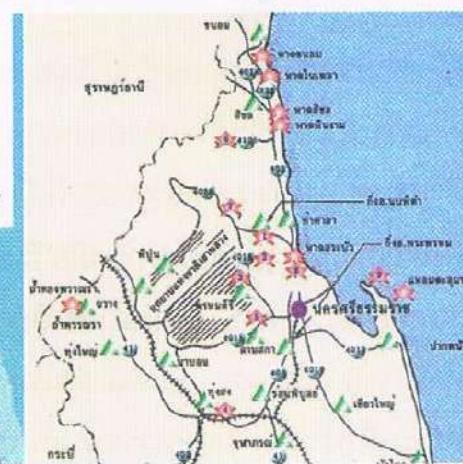
สำหรับสังคมรากฐานกับการจารกรรมเมืองนครวีธรรมราชนั้นสันนิฐานว่ามีมาแล้วตั้งแต่ครั้งโบราณ อาทิสมัยตามพระลิขิตร ลิกอร์จนกระทั่งถึงศิริธรรมนคร และนครวีธรรมราช แต่ไม่มีข้อมูลหลักฐานให้เห็นเด่นชัดเท่านั้น ดังเช่นเหตุการณ์ก่อการณ์ก่อในสังคมมหาเอเชียบูรพาที่จัดการโดยพระติฐปุ่นส่งหน่วยจารกรรมจำนวนกว่าแสนคนไปทั่วแคน

ย่านมหาสมุทรแปซิฟิกเพื่อสืบหาข้อมูลทำแผน
ยุทธศาสตร์เตรียมทำสงครามต่อไป นอกจากนั้นญี่ปุ่น
ยังจัดกองกำลังจำนวนมากตั้งไว้ในจีน แมนจูเรีย เกาหลี
และเตรียมแผนบุกເອົ້າຄານເນຍ โดยเฉพาะ ไทย
มาลาູ ສີນໂປຣ ແລະພໍາສໍາຫວັບສ່ວນຂອງนครคีริธรรมราช
สันนิฐานว่าກ່ອນญี่ปุ่นເຂົ້າໂຈມຕີ ເນື້ອ ๕ ມັນວັນຄມ
ພ.ຄ. ໨໔໔໔ ນັ້ນ ດົງສ່າງໜ່າຍຈາກກຽມເຂົ້າມາຢັ້ງ
ເມືອງນາງຄາ ເພື່ອວາງແຜນຈາກກຽມທາຍ່າງປິມາແລ້ວ
ເນື່ອງຈາກนครคីរុវរាមរាជ ນັ້ນເປັນຈັງວັດໝາດໃຫຍ່ມີ
ປະກາຮມາກທີ່ສຸດໃນການໄດ້ໂດຍລັກນະກົມປະກາຮມປະເທດມີ
ເທືອກເຂາຫລວງເປັນກະດູກສັນຫຼັກຕອນກາລົງຈາກເໜືອສູ່ໄດ້
ມີທີ່ຮັບກວ້າງໃຫຍ່ດ້ານຕະວັນອອກຕິດຫາຍທະເລ່ວ່າໄທຍ໌
ສາມາດປຸກຂ້າວແລະຕິດຕ່ອດ້ອກ້າຍກັບນານາປະເທດໄດ້
ສະດວກ ສ່ວນເທືອກເຂາດ້ານຕະວັນຕົກເປັນທີ່ຮັບເໜັກໃນການ
ທຳນາທຳສ່ວນ ຕັ້ງນັ້ນທີ່ຮັບທີ່ສອງຈຶງເປັນແຫ່ງທີ່ຕັ້ງຫຼຸມຫຼັນ

ອັນດຸດນີ້ໄປດ້າຍພື້ນຖານຸອົງຄູາຫາຮັບຮັບພິບພົດຈາກປ່າແລະແຮ່ຮາດຕ່າງໆ ມາກມາຍ ນາຄຄីរុវរាមរាជຈຶ່ງເປັນຄູນຍົກລາຍ
ທາງການເມືອງ ກາງປົກຄອງ ເສຽງຊຸກິຈແລະຈຸດຍຸທົສາສົຕົມທີ່ສຳຄັນແລະຍື່ງໃຫຍ່ອອກຄາບສຸມຸទຣໄທຢາມຕັ້ງແຕ່ຮັ້ງໂປຣລັນ
ດ້ວຍເຫຼຸດນີ້ຈຶ່ງເປັນສານທີ່ຕັ້ງມັນທຸລທ່າຮຽນກີ່ທີ່ ៦ ດ້ວຍຊີຣາຸຣ ທີ່ບ້ານທ່າແພ ຕໍ່ບໍາລັກປັນ ຄຳເກົ່າເມືອງນາງຄາ
ມີການເກັນທີ່ທ່າຮ່າຍແລະທ່າຮ່າຍປະຈຳການປະກອບໄປດ້າຍ ຮ.ພັນ ១៣ ຮ.ພັນ ៣៥ ແລະ ປ.ພັນ ១៥ ທຳນ້າທີ່ດູແລຮັກນາ
ແລະປັກປັບການໄດ້ທັງໝົດ ນາງຄາ ຈຶ່ງເປັນເປົ້າມາຍຸທົສາສົຕົມທີ່ຄູ່ປຸ່ນຈະຕົອງຍືດໄທໄດ້ ເພື່ອໃຫ້ທ່າຮ່າຍໄຟກຳລັງ
ໂຈມຕີມາເລີເຊີຍແລະສິນໂປຣສ່ວນດ້ານເໜືອກໍາອັຍທ່າງຮັດໄຟຍົກໄປສົມທັບກັບກຳລັງທີ່ເຄື່ອນມາຈາກກຽມເທິງ ຮຳມພລ
ພວ່ອມກັນທີ່ກາງູນຈຸນບູຮີແລ້ວເຄື່ອນທັພເຂົ້າຕີພໍາ່ ອິນເດີຍ ຫົ່ງນັ້ນເປັນຂອງອັກຄຸນຕ່ອໄປຢູ່ປຸ່ນຈຶ່ງໄດ້ສ່າງໜ່າຍຈາກກຽມ
ຈຳນວນໄໝ່ນ້ອຍເຂົ້າມາເປັນຈາກນິນ ນາຄຄីរុវរាមរາຍ ແລ້ວ

ແຜນທີ່ກຽມທຸລທ່າຮຽນນາງຄາ ບໍ່ມີແມ່ນ້ຳເຈົ້າພະຍາ
ພ່າກຄາງເຂືອງ

ແຜນທີ່ກຽມປະເທດຫຼຸມຫຼັນນາງຄາ ແລະກາງກົດຂອງຢູ່ປຸ່ນ

กลุ่มที่ ๑. มอบให้คณานายมาสุ ท่านกง มาเข้าห้องแ或多บริเวณสีแยกหัววังเมืองร้านถ่ายรูปและทำฟัน เป็นอาชีพบังหน้าแต่มีหน้าที่รับผิดชอบในการถ่ายภาพถักยัณะภูมิประเทศ และจุดยุทธศาสตร์เมืองคราและปริมณฑล เช่น ชายฝั่งทะเลตั้งแต่อำเภอเมืองถึงอำเภอหัวไทร ถนนเส้นทาง แม่น้ำ สำคัญๆ จุดที่ดังกล่าวทำลักษณะท่าทางนักท่องเที่ยว คลังอาวุธ และสถานที่ราชการอื่นๆ เช่น สถานีรถไฟ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข สถานีขนส่ง คลังน้ำมัน พร้อมกับสืบและติดตามความเคลื่อนไหวทางการทหาร ตัวราชและราชการไทย รายงานให้ญี่ปุ่นทราบเป็นระยะๆ

อีนี้ขยันเส้นทางคมนาคมระหว่างนคร กับกรุงเทพฯ สามารถติดต่อกันได้ คือ จากสถานีรถไฟฟินครา (บ้านนอกโตก) แล้วไปต่อรถด่วนที่สถานีแยกหนองเขากrüngเทพฯ รถด่วนจากนคร ถึงร่องพิบูลย์เท่านั้น ส่วนทางเรือก็ลงเรือที่ท่าแพแล้วเดินทางไปขึ้นเรือกลไฟใหญ่ที่มาจากปีนังและลิงค์ปอร์ท ที่ปากน้ำปากพูนแล้วเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ส่วนสินค้าต่างๆ จะนำเข้า หรือส่งออกมีเรือแล่นรับส่งระหว่างตลาดท่าแพกับปากน้ำปากพูน คือเรือของบริษัท กิมหลีเชียง (บริษัท) และบริษัทดันยิดเส้ง (นครพันธุ์) เท่านั้น

กลุ่มที่ ๒. มอบให้บริษัทสุนทรรานิชและบริวารร้านโภโคนซื่อมาเข้าห้องแ或多เชิงสะพานรามคำร์ รับซื้อสินแร่ส่งญี่ปุ่นส่วนหนึ่งเพื่อนำไปผลิตอาวุธ (โดยเฉพาะดีบุกผลิตหัวกระสุน) และตั้งโรงสีขนาดเล็กรับสีข้าว และซื้อข้าวเปลือกในหลายห้องที่ มีหน้าที่ในการสะสมเสบียงอาหาร เช่น ข้าวสารและปัจจัยอื่นๆ สำหรับกองกำลังทหารญี่ปุ่นไว้ล่วงหน้า ๓ - ๕ ปี

กลุ่มที่ ๓. มอบให้บริษัทเดียวแอคโคและคณะ ตั้งอยู่ที่บ้านหัวถนน ตำบลศาลายา มีชัยเนื่องจากรัฐบาลได้จัดสร้างถนนสายนคร-ปากน้ำ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ มีนาย ฟูจิagara ชาวญี่ปุ่นเป็นผู้รับเหมางานก่อสร้าง โดยมีคำสั่งสืบทอด ว่าจะต้องสร้างเส้นทางให้เสร็จโดยเร็วช่วงบ้านหัวถนน-บ้านบางจาก ระยะทางประมาณ ๑๕ กิโลเมตร เพื่อใช้เป็นเส้นทางเคลื่อนกำลังพลญี่ปุ่นที่นำเรือลงจากอ่าววนคร เข้ามาบังคอกของบางจากเพราล้านน้ำลึกและกว้าง สามารถใช้เรือลำเลียงพลเข้ามาได้เป็นไปตามแผนเป้าหมายเส้นทางหนึ่งที่ญี่ปุ่นกำหนดต้องยกพลขึ้นบกที่บ้านบางจาก แล้วเคลื่อนกำลังพร้อมอาวุธไปตามถนนบางจาก-หัวถนน-ในเมือง-หัววัง เข้าโจมตีเมืองนครและมณฑลทหารบกที่ ๖ ทางด้านทิศใต้ ซึ่งเป็นหน่วยยุทธศาสตร์ที่สาม ที่จะต้องไปสมทบกับหน่วยที่ ๑ และหน่วยที่ ๒ ที่ยกเข้ามาทางคลองปากพะยิงและคลองท่าแพ นอกจากนั้นบริษัทนี้ยังมีหน้าที่ในการสำรวจหาข้อมูล ระดับน้ำทะเล ความดันลึก ความกว้างของแม่น้ำ ลำคลองตลอดถึงแนวชายฝั่งทะเลอ่าววนคร ทั้งหมดจึงมักมีคดเคี้ยวไปตามน้ำที่ไหลไปตามแม่น้ำ ต่อมาทราบว่า นายช่างผู้ควบคุมงานก่อสร้างทางช่างเครื่องจักรกล ช่างเครื่องมือล้วนเป็นนายทหารญี่ปุ่นทั้งสิ้น โดยเฉพาะ นายโอะชิ瓦 นั้นเป็นนายทหารเรือยกศูนย์ของกองทัพเรือญี่ปุ่นอีกด้วยหลังจากนั้นสันนิษฐานว่ากองทัพญี่ปุ่นได้นำข้อมูลที่หน่วยจารชนรวบรวมได้ไปทำ "แผนผังจารกรรมเข้าโจมตีเมืองนคร และปริมณฑล" เพื่อเป็นแผนยุทธศาสตร์ทั้งทางบก ทางเรือ และอากาศ แต่เราไม่สามารถพบหลักฐานเอกสารเหล่านั้นได้ดังแผนผังจารกรรมกุวงอุบลที่จัดทำโดยกองทัพมาในครั้งต่อติดเท่านั้น

หากพิจารณาว่าทำไม่กองทัพญี่ปุ่นวางแผนเข้าตีเมืองนคร ในครั้นนี้เพียง ๓ ทาง คือทางทิศเหนือ ตะวันออก และทางใต้ "แต่เว้นด้านตะวันตกเอาไว้" ก็สามารถวิเคราะห์ว่า ประการแรกลักษณะภูมิประเทศด้านทิศตะวันตกของเมืองนครฯ นั้นเต็มไปด้วยป่าเขาและหนองปึงมากในการนำกำลังเข้าตี ประการที่สองเป็นยุทธวิธีและยุทธศาสตร์ตามตำราพิชัยสงครามว่า "หากไม่สามารถวิเคราะห์ว่าจะชนะได้ต้องเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแล้ว

สภาพคลื่อนย้ายจากน้ำท่วม

ไม่ควรทำให้ข้าศึกจนตกรอก” (Should not make the enemy stalled) เพราะหากสถานการณ์เข้าสู่กัยณะแห่งนั้น ข้าศึกจะตัวอาจจะชีดสู้ตายขึ้นมาสถานการณ์อาจแปรเปลี่ยนทำให้ต้องเสียเวลาเสียกำลังพลยุทธوبرณ์ หรือฝ่ายตนอาจจะเพลี่ยงพล้ำกกลับเป็นฝ่ายแพ้ก็ได้ด้วยเหตุนี้ญี่ปุ่นจึงเลือกทิศทางที่ตนถนัดคือทางทะเลและแม่น้ำ ลำคลองดังกล่าวส่วนด้านตะวันตกจึงปล่อยให้ข้าศึกล่าถอยและย้อมแพ้ในที่สุด

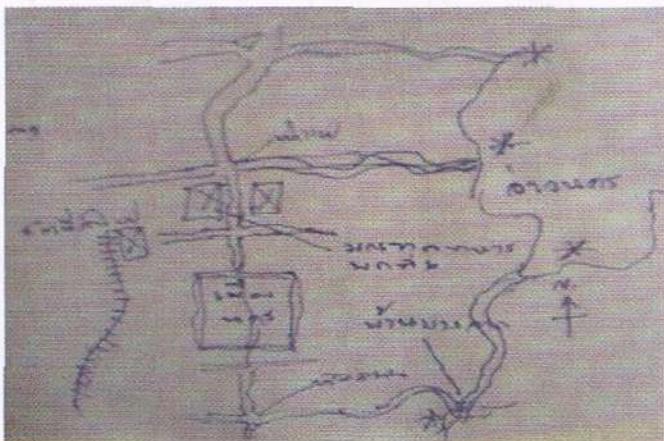
เหตุการณ์ เข้าวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๘๕ สถานวิทยุ บี.บี.ซี อังกฤษ รายงานว่ามีกองเรือรบญี่ปุ่น ๗๐๐ ลำ กำลังเคลื่อนที่ลงมาในทะเลจีนใต้ ต่อมา วันที่ ๗ ในตอนเช้าทางเลือกฯ ไทยคลื่นลมแรงมากขึ้น พร้อมด้วยเมฆฝนตึ้งเด้าและตกลงมาพำรำฯ ไม่ขาดสาย ขณะเดียวกันสถานวิทยุ บี.บี.ซี รายงานหังภาคเข้าและภาคค่ำเพิ่มเติมว่า เครื่องบินลาดตระเวนของตน ตรวจพบเรือรบญี่ปุ่นเคลื่อนเข้ามายังอ่าวไทยจำนวนหนึ่ง และทราบภายหลังว่ากองกำลังญี่ปุ่นเคลื่อนทัพเข้าโจมตีไทย ๗ เส้นทางคือ ทางบกเดินท้าพจากพระตะบอง ก้มพูชาเข้าสู่ ประเทศไทยทางด้านอรัญประเทศ ส่วนกำลังกองทัพเรือญี่ปุ่นเข้ายึดกองทัพเรือไทยที่ลัตทีบ บางปู สมุทรปราการแล้ว เดินทางเข้ากรุงเทพฯ ในเวลาเดียวกันนั้นก็เข้าตีประจำวันคีรีบันธ์ ชุมพร นครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี สำหรับที่นครศรีธรรมราช เข้าเมืองวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๔๘๕ ชาวประมงในหมู่บ้านปากพูน อำเภอเมืองครุฑ์ กำลังออกเรือไปหาปลาตามปกติ ครั้นถึงฝั่งชายทะเลเห็นเรือรบขนาดใหญ่จำนวนหนึ่งแล่นเข้ามาใกล้ปากน้ำปากพูน พร้อมเรือเล็กรายๆ กำลังผลจานวนมากแต่นอกจากเรือใหญ่ที่หน้าเข้าหาฝั่ง ก็ทราบได้ทันทีว่าเป็นข้าศึก ตนจึงตัดสินใจ หันหน้าเรือหนีกันกลับเข้าคลองปากพูนทันที และในตอนบ่ายฝั่งข้าราชการน่าว่า กองกำลังทหารญี่ปุ่นจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ได้เคลื่อนพลเข้ากรุงเทพฯ และหลังจากนั้นไม่นานญี่ปุ่นก็สามารถเข้ายึดควบคุมกรุงเทพฯ ได้

ภาพภูมิประเทศด้านตะวันตกเมืองครุฑ์ในอดีตยอดเยี่ยมที่เห็นด้วยเขามหาขัย

สภาพคลื่อของป่ากุนป่าจุบัน

แผนผังด้วยเมืองครรคีหรรมาช

เหตุการณ์ที่บริเวณบ้านท่าแพ ก่อนรุ่งอรุณวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ ขณะที่ฝูงกำลังตกลงมาอย่างหนัก กองกำลังทหารญี่ปุ่นเคลื่อนพลตามคลื่อของป่ากุน คลื่อท่าแพ ทหารเรือมณฑลทหารบกที่ ๖ ได้เป้าแต่เดียว บอกสัญญาณข้าศึกเข้าโจมตี หลังจากนั้นไม่นานผู้บัญชาการทหารบกที่ ๖ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ๘ ออกคำสั่ง เปิดคลังอาวุธแจกจ่ายให้กองกำลัง ทหาร ตำรวจนครบาลพร้อมเข้ารักษาสถานที่ราชการต่างๆ และต่อต้านข้าศึกที่รุกรานเข้ามาอย่างฉับพลัน

ขณะเดียวกันผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ๘ ออกคำสั่งให้นำกำลังตำรวจนายหนึ่งเดินทางไปควบคุม บริษัทเดียวแอลกอที่บ้านหัวถนนเมื่อไปถึงตำรวจนายหนึ่งรายงานต์ของบริษัทประมาณ ๑๐ คัน จอดเรียงรายเป็นระเบียบพร้อม ติดลงชาติญี่ปุ่นไว้พร้อมบรรพบุรุษ กำลังตำรวจนายเข้าไปควบคุม แต่เกิดการขัดขืนต่อสู้ หัวหน้ามีนายะ เอช.ซี.อารา และ นายโนโนมาดา ถูกยิงเสียชีวิตในที่สุดตำรวจนายสามารถควบคุมสถานการณ์ที่บ้านหัวถนน และเส้นทาง หัวถนน-บางจาก ได้ทันท่วงที

ส่วนการถูรบที่ท่าแพนั้นผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ พลตรีหลางเสนาณรงค์ออกคำสั่งระดม กองกำลังทหาร อาสาสมัคร และหน่วยผีกุยวนที่ ๕๕ นครคีหรรมาช วางแผนกำลังตั้งรับอย่างเข้มแข็งและรวดเร็ว ตลอดแนวผังคลองท่าแพ และริมถนนราชดำเนิน หน้ามณฑล โดยมีปืนใหญ่ กระสุนเกล็อก ๑๐๕ ม.m. จำนวน ๕ กระบอก ปืนใหญ่ญี่ปุ่น ๒ กระบอก ยิงสนับสนุน และเครื่องบินขับไล่ บ.ช. ๑๐ (อยู่ค ๓) จำนวน ๓ ลำ หวังว่าเป็นกำลังส่วนหนึ่งในการบินขึ้น สถาบันญี่ปุ่นตามจุดยุทธศาสตร์สำคัญต่างๆ การบิน เป็นไปอย่างดุเดือดถึงขั้นทะลุมบอนใช้ดานปลายปืน และ ดานชามไว เรือรบรายกำลังพลของข้าศึกแล่นเข้ามา ตามลำคลองท่าแพมิได้ขาดสายและบางส่วนได้ขึ้นบกที่ ตลาดท่าแพแล้ว เสียงปืนกล ปืนใหญ่ทั้งสองฝ่าย

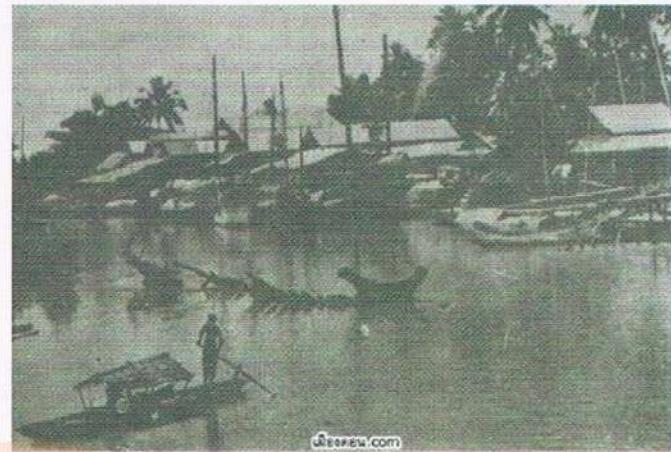

กองกำลังญี่ปุ่นยกพลที่บกที่ป่ากุน และท่าแพ

ดังกรุงที่มิ่งไม่ขาดระยะโดยเฉพาะบริเวณตลาดและวิมคลองท่าแพขณะเดียวกันฝนตกอย่างหนักตลอดเวลามา ๑ - ๒ วัน แล้วทำให้ส้าน้ำบินเป็นโคลนตามอย่างหนักในที่สุดท่ามกลางที่ ๖ ไม่สามารถนำเครื่องบินขึ้นได้ขึ้นปฏิบัติการรับตามแผนได้

สะพานท่าแพถูกเข้าศึกโจมตี

คลองท่าแพ เมื่อ ๙๘๘๗

การสู้รบประจำปีนี้ประมาณ ๐๖.๓๐ น. - ๑๑.๐๐ น. จึงได้รับโทรศัพท์จากทางกรุงเทพฯ ให้มณฑลทหารบกที่ ๖ ยุติการสู้รบ เพราะรัฐบาลยินยอมให้กองทัพจักรวรรดิญี่ปุ่นเคลื่อนทัพฝ่านไป มาเลเซีย สิงคโปร์ และพม่า การประจำกับกองกำลังญี่ปุ่นในครั้งนี้ นับว่าที่นครศรีธรรมราช เสียหายมากที่สุด ทหารและอาสาสมัครเสียชีวิตถึง ๑๖ นาย ส่วนทหารญี่ปุ่นก็เสียชีวิตไปไม่น้อยเช่นกัน ญี่ปุ่นจึงได้เจรจาญี่ปุ่นคับເօາຄາຣໃນค່າຍທັ້ນມດເປັນທີ່ພັກ ກອງກຳລັງພລ ພັກມສນາມບິນ ແລະສຕານີຮັດໄພເພື່ອເຄລື່ອນກຳລັງໄປໂຈມຕີ ມາເລເຊີຍ ສິນຄໂປ່ງ ແລະພມໍາຕາມເປົ້າໝາຍຕ່ອໄປ

อาคารมณฑลทหารบกที่ ๖

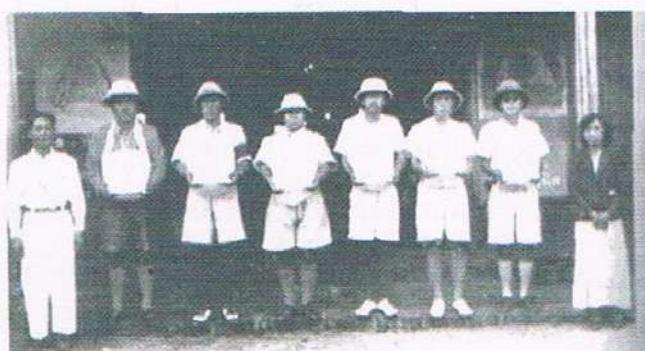
สถานีรถไฟนครฯ

เป็นที่น่าสังเกตว่า กองกำลังทหารญี่ปุ่นเคลื่อนเข้าโจมตี นครฯ นั้นไม่ได้เป็นไปตามแผนดังกล่าว นัก เหตุเพราะกองทัพเรือไปหลงทางเข้าปากน้ำปากพุนอุ่นมากกว่าจะพบแม่มีกระโจมไฟที่ปากแม่น้ำกีตาม แต่เนื่องจาก ฝนตกอย่างหนักลมแรงจึงไม่เห็นกระโจมไฟดังกล่าว ประการแรกประการต่อมาเครื่องบินกองทัพญี่ปุ่นที่ดอยสนับสนุน ทางอากาศทำการรบผิดพลาดເປົ້າໝາຍເນື່ອຈາກສກາພທົ່ວມືດໄມ້ເຂົ້າວ່ານຍິຈັງເນົາໂຈມຕີຈຶ່ງພລາດເປົ້າໝາຍ ເກືອບຖຸກຈຸດ ອາທີ ທີ່ทำการมณฑลทหารบกที่ ๖ ສຕານີ່ຮາຊກາຮຳຄັ້ງໆ ແລະອາຄາຣບ້ານເຮືອນ ຕລາດຊຸມໜ່ຽງງວ

อาวุธระเบิดทางอากาศจากเครื่องบินญี่ปุ่นมักพลาดเป้าไปตอกบริเวณทุ่งปั้ง หน่องบึงและป่าเขาก้างตะวันตกเมืองคราเดียแบบทึ่ลลื้น

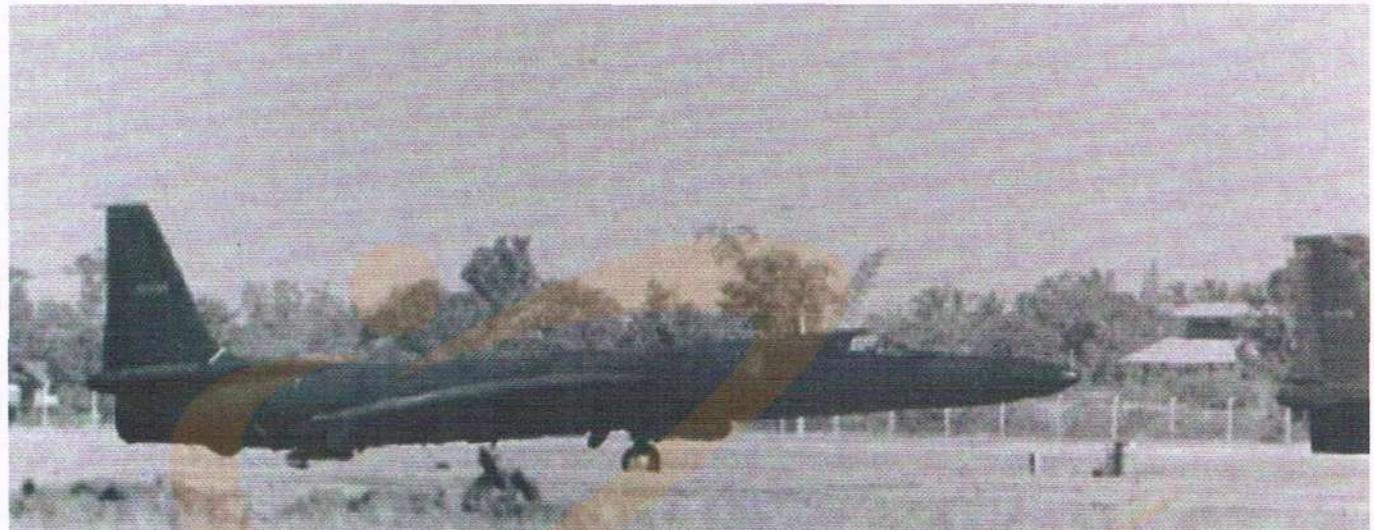
ตรงนี้วิเคราะห์ว่าทำไม่ถูกจึงเลือกเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นฤดูฝนของภาคใต้อันเป็นอุปสรรคของตนในการยกพลขึ้นบกดังที่กล่าวมีคำอธิบายว่า ถูกอันทั้งนั้นแม่น้ำลำคลองในภาคใต้จะดีเดือนมากการนำเรือรบยกพลขึ้นบกญี่ปุ่นจึงไม่สามารถเข้าถึงเฝ้าหมายได้ หรือถ้าจะเข้าถึงก็ด้วยความยากลำบากและเสียเวลาข้าศึกอาจจะรู้ตัวก่อนได้ เพราะระยะทางจากชายฝั่งทะเลอ่าวไทยถึงเมืองครา และที่ตั้งมณฑลทหารบกที่ ๖ ประมาณ ๑๐-๑๙ กิโลเมตร การทำการรบลักษณะนี้ “ต้องรวดเร็วสับพลันแบบสายฟ้าแลบชนิดที่ฝ่ายตรงข้ามไม่ทันตั้งตัว” สันนิษฐานว่าทั้งๆ ที่หน่วยจารชนญี่ปุ่นคงให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้วว่า ถูกฝนในภาคใต้อะของไทยนั้นอยู่ในระหว่างเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน เท่านั้น ส่วนเดือนธันวาคม ฝนจะหยุดตกขณะเดียวกันน้ำจะปริ่มเต็มฝั่งแม่น้ำลำคลองจึงสะดวกในการนำเรือยกรถขึ้นบกได้อย่างรวดเร็วและสับพลัน แต่ด้วยบารมีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่อาจคาดคะเนได้ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ นี้ ปรากฏว่า ฝนตกล่าช้าไปถึงเดือนธันวาคม ทำให้การทำการรบของกองทัพญี่ปุ่นจึงเป็นอุปสรรคดังกล่าว ส่วนพื้นที่เป้าหมายเส้นทางจากบ้านบางจาก - หัวถนน นั้น เมื่อยกขึ้นทรายว่าต้องเมืองครา สามารถควบคุมทั้งเส้นทางและยานพาหนะไว้ได้ทั้งหมดแล้ว จึงล้มเลิกแผนนำกำลังพลเข้าโจมตีทางด้านนี้ กรณีต่อมาฝ่ายผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ และผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ๕ คงได้ทราบและระดายมาบ้างแล้วว่าจักรพรรดิญี่ปุ่นคิดอะไรและกำลังวางแผนอย่างไรจึงได้ประสานวางแผนป้องกันและต่อต้านข้าศึกอย่างละเอียดรอบคอบและถอดตัวอย่างทันท่วงทีโดยให้กำลังตำรวจนครบาลไปต่อต้านเส้นทางที่หัวถนนและบางจากด้านทิศใต้ ส่วนกำลังทหารต่อต้านด้านทิศเหนือและตะวันออกทางท่าแพ ปากยัง พร้อมด้วยพลเรือนอาสาสมัครและยุวชนที่ ๕๕ นครศรีธรรมราชสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง จนกระหึ่มได้รับคำสั่งจากกรุงเทพฯ จึงนับได้ว่า ทั้งผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ๕ และอาสาสมัครชาวนครฯ ได้รวมกันต่อสู้ต่อสู้ต่อสู้รุกรานอย่างเข้มแข็งและเสียสละยิ่ง

หลังจากนั้นพลตรีห้องเสนาณรงค์ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช และรัฐบาลได้จัดหาทุนสร้างอนุสรณ์สถานขึ้น ณ บริเวณที่ทำการสู้รบทั้งสามจังหวัดญี่ปุ่นล่าถอยไปยังตลาดและคลองท่าแพ ณ ค่ายชิราฐ ในกองทัพภาค ๕ ปัจจุบันรูปอนุสาวรีย์สร้างเป็นหารในเชดเครื่องแบบพร้อมร่มมือทึ้งสองดีบีปืนใช้ดาบป้ายปืนต่อสู้ในทำเตรียมแหงขนาดสองเท่าครึ่งของคนจริงตั้งอยู่บนฐานหกเหลี่ยมสูงสามเมตรภายในบรรจุอัฐิทารากล้า ด้านทั้งหลังเจริญชื่อ บศ ผู้เสียสละชีพเพื่อชาติ จำนวน ๑๖๖ ราย เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๘๕ เรียกว่า “อนุสาวรีย์วีรไทย” แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่เรียก “ฟ่อจ่าดำเนิน”

อนุสาวรีย์วีรไทย หรือ พ่อจ่าดำเนิน

สันนิฐานว่า การจัดทำแผนผัง หรือการเข้ามาสอดแนมโดยเจ้าหน้าที่ pry-pak ต่อสยามและเมืองนครศรีธรรมราช นั้นคงมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ แม้กระทั่งถูกโภชนา อยุธยา ชนบุรี และรัตนโกสินทร์ จากประวัติศาสตร์ การเสียกรุงศรีอยุธยาทั้งสองครั้งล้วนแต่มีหน่วยจากกรม หรือไส้ดีกแทนทุกคราวเพียงแต่ไม่มีเอกสารหลักฐานแสดงให้เราได้ประจักษ์เท่านั้นเองหรือในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ช่วงส่งครามเวียดนาม สร้างเมืองเวริกา ได้ส่งเครื่องมินสัยลับ เหรเเวหา หรือ Usaf-2 (U-2) ในนามหน่วย CIA เข้ามาซุ่มสอดแนมในไทยก็เกิดขึ้นแล้ว เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นทางหนึ่งที่สามารถล้วงความลับເອົາຂະໜາດເກີດໄດ້

(เครื่องบินสายลับเหรเเวหา หรือ Usaf-2 (U-2) สายลับ ในนามหน่วย CIA ของ USA)

สำหรับแผนจารกรรมญี่ปุ่น ที่ส่งเจ้าหน้าที่มาห้ามูลโลกตีเมืองนครฯ ข้าศึกได้นำไปใช้จริงและปฏิบัติจริง ดังที่ได้ทราบกันเมื่อ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๔ แต่เราไม่พบหลักฐานเอกสารอย่างเช่น “แผนผังจารกรรมกรุงชนบุรี” เท่านั้น การศึกษาเรื่องที่ปฏิบัติการเช่นนี้ก็ เพราะเป็นไปตามคัมภีร์ ชุนງู สรุปไว้ว่า “ส่งครามเป็นเรื่องของความเป็นความตายและการอยู่รอด ดังนั้นจะลงมือทำศึก จะต้องศึกษาสถานการณ์ต่างๆ อย่างถี่ถ้วน” “แม่ทัพอันชาญฉลาด ต้องเข้าใจและรู้จักใช้สายลับช่วยในการทำศึก” ดังสาหายามานับว่าเป็นอีกหนึ่งในประวัติศาสตร์บาดแผล เมืองนครศรีธรรมราช นั่นคือ “ส่งครามกับการจารกรรม” เมื่อ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๔ นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- พงษ์ศรี ภู่มะชน “ชุมชนเหรียญชัยสมรภูมิ” นครศรีธรรมราช, ๒๕๓๗.
- สุเนตร ชุตินธรานนท์ “มุ่มมองใหม่สเม็ดเจพระเจ้ากรุงชนบุรี” มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์, พ.ศ.๒๕๖๐.
- “บางกอก – กรุงชนฯ ในแผนที่พม่าโบราณ” ประวัติศาสตร์ไทยสมัยชนบุรี กรมศิลปากร, พ.ศ.๒๕๖๐.
- อธิคม ศรีสติญาณ “พิชัยส่งคราม ชุนງู” เคล็ดไทย, ๒๕๕๕.